

El cap d'estació

Indicàvem al nostre comentari anterior que un dels mots del castellà que cal traduir per cap és «jefe». Però és evident que es tracta d'un cas especial que exigeix alguna precisió.

Entre les diverses definicions que el Diccionari Febrer indica per al substantiu cap hi ha la següent: «El qui ocupa el primer lloc, el qui presideix o té a les seves ordres els altres; capítol». Es tracta, doncs, del significat que en castellà és usualment expressat per mitjà de la paraula «jefe». Però caldria afegir-hi tot seguit que el castellà ha desenvolupat molt més les possibilitats d'aplicació d'aquest mot que no pas hem fet en català amb la nostra forma corresponent. En castellà, essent «jefe» un mot amb un sol significat, pot usar-se normalment en sentit absolut. En canvi, l'ús de cap com a equivalent de «jefe» exigeix, gairebé imprescindiblement, la presència d'un complement determinatiu, és a dir, la menció expressa d'allò de què algú és cap: cap de colla, c. de pastera, c. d'era, c. de bándol, c. de moti, c. d'estat, c. de govern, c. de la tribu, c. de casa o de família, c. d'estació, c. de feina, c. de negociat, c. de secció... Algunes d'aquestes expressions són ben tradicionals, i mai no s'ha donat el cas que hom hi substituís, com s'ha esdevingut en altres, el mot genuí cap pel castellanisme «jefe». Però és fàcil de veure que és possible d'ampliar la sèrie, naturalment i espontàniament, d'una manera indefinida. Així mateix, per analogia amb l'expressió, també tan tradicional, conseller en cap, hem pogut obtenir fàcilment general en cap, comandant en cap, intendent en cap, etc.

En canvi, el mot cap se'ns revela pràcticament ineficaç com a tractament directe per a donar a la persona a qui ens adreçem. En aquests casos, en castellà, amb el mot «jefe» s'expressa alhora submissió i confiança o complicitat. Nosaltres hem anat per un altre camí. Si la confiança no permet un tractament més planer, la fórmula més adequada resulta el mot senyor precedint el nom propi o el del càrrec que estenta la persona a qui ens adreçem.

Potser es podria assenyalar que «jefe» indica una autoritat de més jerarquia que no pas cap que sovint tendim a interpretar, no com «qui mana» sinó «qui dirigeix, qui va al davant», i això podria originar especulacions sobre la relació que hi ha entre una llengua i el caràcter de la comunitat que la parla, però aquest sí que és un terreny ben delicat en què resulta molt arriscat de penetrar.

ALBERT JANE